

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА
Педагогічний факультет
Кафедра дошкільної освіти**

З Б І Р Н И К НАУКОВИХ ПРАЦЬ

**за матеріалами
МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
з нагоди відзначення 190 річниці Українського державного університету
імені Михайла Драгоманова**

**«ІННОВАЦІЙНІ ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ В СИСТЕМІ
НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ: ВІД ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ДО
ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ
(ВІТЧИЗНЯНИЙ І СВІТОВИЙ ДОСВІД УПРОВАДЖЕННЯ)»**

20 березня 2024 року

Київ 2024

Інноваційні освітні технології в системі неперервної освіти: від дошкільної освіти до освіти дорослих (вітчизняний і світовий досвід упровадження): Збірник наукових праць (за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції 20 березня 2024 року, м. Київ, Україна) / за заг. ред. Т. О. Олефіренка, Г. Г. Цветкової, Л. В. Барановської. Київ: Український державний університет імені Михайла Драгоманова, 2024. 632 с.

У збірнику вміщено наукові праці та матеріали, покладені в основу доповідей, повідомлень, аналітичних оглядів вчених, представників наукових шкіл України і зарубіжжя, здобувачів вищої освіти та наукових ступенів, педагогів-практиків та усіх інших зацікавлених у проблематиці, висвітленій під час роботи Міжнародної науково-практичної конференції «Інноваційні освітні технології в системі неперервної освіти: від дошкільної освіти до освіти дорослих (вітчизняний і світовий досвід упровадження)» 20 березня 2024 року, присвяченій **190 річниці Українського державного університету імені Михайла Драгоманова**.

Матеріали Збірника можуть бути корисними науково-педагогічним працівникам, здобувачам вищої освіти та наукових ступенів, які здійснюють дослідження в межах відповідних напрямів, педагогам-практикам закладів освіти та усім, хто цікавиться вітчизняним і світовим досвідом та інноваційними освітніми технологіями в системі неперервної освіти: від дошкільної освіти до освіти дорослих.

Редакційна колегія:

Олефіренко Тарас Олексійович, кандидат педагогічних наук, професор, декан Педагогічного факультету Українського державного університету імені Михайла Драгоманова.

Цветкова Ганна Георгіївна, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри дошкільної освіти Українського державного університету імені Михайла Драгоманова (голова)

Барановська Лілія Володимирівна, доктор педагогічних наук, професор кафедри дошкільної освіти Українського державного університету імені Михайла Драгоманова

Шулігіна Раїса Андріївна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної освіти Українського державного університету імені Михайла Драгоманова

Кузьменко Ірина Анатоліївна, асистент кафедри дошкільної освіти Українського державного університету імені Михайла Драгоманова

Шеленко Галина Володимирівна, асистент кафедри дошкільної освіти Українського державного університету імені Михайла Драгоманова

Матеріали подані в авторській редакції.

Автори статей несуть відповідальність за науковий та літературний зміст, достовірність викладених фактів, цитат, посилань на використані джерела та дотримання принципів академічної доброчесності. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії

© УДУ імені Михайла Драгоманова, 2024

©Кафедра дошкільної освіти, 2024

© Автори статей, 2024

5. Богуш А. М., Гавриш Н. В. Розвиток мовлення дітей старшого дошкільного віку. 2-ге вид., доповнене. Київ : Генеза, 2014, 160 с.

УДК 373.2.091.3:613

Лаута Еріка Юріївна,
здобувач першого (бакалаврського) ступеня вищої освіти
спеціальність 012 Дошкільна освіта,
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова,
м. Київ, Україна

Науковий керівник: **Барановська Лілія Володимирівна,**
доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри дошкільної освіти,
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова
м. Київ, Україна

Андрущенко Наталія Вікторівна
кандидат педагогічних наук, старший викладач,
старший викладач кафедри дошкільної освіти
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова
м. Київ, Україна

ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ ЗАСОБАМИ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Анотація. У статті обґрунтована доцільність формування здорового способу життя засобами фізичної культури у дітей старшого дошкільного віку. Окреслено умови формування спортивно-ігрової компетентності у дітей цього віку з урахуванням змісту Базового компонента дошкільної освіти. Приділена увага особистості вихователя, який має враховувати вікові та індивідуальні особливості дошкільників в процесі поетапного оволодіння ними спортивно-ігровою компетентністю.

Ключові слова: здоров'я, здоровий спосіб життя, фізична культура, старший дошкільний вік, спортивно-ігрова компетентність.

Abstract: The article substantiates the expediency of forming a healthy lifestyle by means of physical culture in children of senior preschool age. The conditions for

the formation of sports and game competence in children of this age are outlined, taking into account the content of the Basic Component of Preschool Education. Attention is paid to the personality of the educator, who should take into account the age and individual characteristics of preschoolers in the process of gradual mastering of sports and game competence.

Keywords: *health, healthy lifestyle, physical education, senior preschool age, sports and game competence.*

Найбільшою цінністю для кожної людини є її здоров'я. Усім відомо, що основи здоров'я закладаються в ранньому дитинстві, тобто в дошкільному віці. У своїй праці «Материнська школа» Я.А. Коменський зауважував, що людина на початку освіти тіла і душі повинна бути створена такою, якою вона має бути впродовж усього життя [2]. У державних документах, що регламентують освітньо-виховні та оздоровчі процеси в закладах дошкільної освіти, обґрунтовується необхідність формування в дітей основних фізичних якостей, рухових умінь, культурно-гігієнічних, оздоровчих навичок і навичок безпечної життєдіяльності [3]. «Заклад дошкільної освіти створює безпечні та нешкідливі умови розвитку, виховання та навчання дітей, режим роботи, умови для фізичного розвитку та зміцнення здоров'я відповідно до санітарно-гігієнічних вимог і забезпечує їх дотримання; формує в дітей гігієнічні навички та основи здорового способу життя, норми безпечної поведінки; сприяє збереженню та зміцненню здоров'я, розумовому, психологічному і фізичному розвитку дітей; здійснює соціально-педагогічний патронат, взаємодію з сім'єю; є осередком поширення серед батьків психолого-педагогічних і фізіологічних знань про дітей дошкільного віку» [4]. Тобто, одним із основних завдань, яке стоїть перед закладами дошкільної освіти, є збереження та зміцнення фізичного, психічного й духовного здоров'я дитини. Водночас ученими й педагогами–практиками здійснюються пошуки ефективних засобів реалізації цього завдання. Вони вважають найбільш доцільним використання з цією метою засобів фізичної культури.

Метою нашої статті є розкриття теоретичних основ формування здорового способу життя засобами фізичної культури в дітей старшого дошкільного віку.

Для дітей старшого дошкільного віку цей напрям освітньої діяльності є актуальним, тому що долучення їх до цінностей здорового способу життя найбільш ефективно в процесі фізичного виховання, оскільки саме з його допомогою значною мірою реалізується їхня потреба в руховій активності. Однак сам процес має бути динамічним, інноваційним. З огляду на це важливим є ознайомлення з досвідом дошкільного фізичного виховання в системах освіти закордонних країн. Цьому присвячені публікації С. Волкової, О. Віндюк [6], В. Пасічник [7]. Учені наголошують на необхідності створення системи освітньої роботи, яка передбачає формування в дитини усвідомленого ставлення до здоров'я як до цінності. При виробленні здорового способу життя

в дітей важливими є навички. Також суттєвими є знання педагогів про здоров'я дитини. «Від життєрадісної бадьорості дітей залежить їхнє духовне життя, світогляд, розумовий розвиток, міцність знань, віра в свої сили. Якщо виміряти всі мої турботи й тривоги про дітей протягом перших чотирьох років навчання, то добра половина їх – про здоров'я» [5, с.103].

Актуальність проблеми формування здорового способу життя у старших дошкільників зумовлює доцільність уточнення дефініції ключового поняття: «здоров'я людини» [1]. Здоров'я є станом організму і формою життєдіяльності, що забезпечує достатню тривалість життя, необхідну його якість та соціальну дієздатність. У Статуті (Конституції) Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ) зазначається: «Здоров'я – це стан повного фізичного, духовного і соціального благополуччя, а не лише відсутність хвороби або фізичних вад [8]. «...здоров'я та загальний фізичний стан дитини є основою для розвитку певних можливостей її організму, в тому числі і розумових» [9, с.191–199].

Ефективність фізичного виховання забезпечується комплексним застосуванням традиційних засобів фізичного виховання. Сукупність організаційних форм роботи, обов'язкових для впровадження в освітній процес, настанов: заняття з фізичної культури, фізкультурно-оздоровчі заходи (ракова гімнастика, гімнастика після денного сну, фізкультхвилинки, фізкультпаузи, загартовуючі процедури); різні форми організації рухової активності у повсякденні (заняття фізичними вправами на прогулянках, фізкультурні свята і розваги, дитячий туризм, рухливі ігри, самостійна рухова діяльність, дні та тижні здоров'я, індивідуальна робота з фізичного виховання). Фізкультурні заняття, а саме лікувальна фізкультура є пріоритетною у процесі систематичного, послідовного формування, закріплення і вдосконалення основних рухових умінь і навичок у дітей, розвитку їхніх фізичних якостей [1].

У роботі з дітьми вказаного віку ефективними заняття з використанням елементів спортивних ігор. У Базовому компоненті дошкільної освіти зазначається, що вони сприяють закріпленню та вдосконаленню рухових умінь і навичок, розвитку в дітей фізичних якостей, дозволяють задовольнити їхні інтереси й потреби в руховій сфері, навчити володіти своїм тілом (управляти рухами), стабілізувати почуття й емоції, розвинути не тільки фізичні, а й психічні, інтелектуальні та морально-вольові якості. У цьому документі регламентується, що результатом такої діяльності має бути спортивно-ігрова компетентність дітей дошкільного віку - це здатність дитини до пізнання та усвідомлення власної приналежності до обраного виду спортивної гри; спрямування психомоторної діяльності на досягнення умовної мети, дотримання єдиних правил спортивної діяльності як індивідуально, так і в команді, які спрямовані на досягнення найкращого результату.

Аналізуючи стандарт дошкільної освіти, виокремлюємо основні умови формування в дітей дошкільного віку спортивно-ігрової компетентності. До них належать виховання мотиваційної готовності дитини до опанування певного виду спортивної гри; створення розвивального предметно-ігрового

середовища і простору для самостійного виконання дітьми рухових дій, передбачених правилами гри; попереднє формування в дітей орієнтовної основи рухових дій у вигляді знань і уявлень про рухове завдання, способи та умови її вирішення на основі виділення основних компонентів техніко-тактичної підготовки; побудова тренувального процесу в ігровій формі.

У роботі з дітьми старшого дошкільного віку вихователь має пам'ятати, що плануючи роботу з формування спортивно-ігрової компетентності дітей, слід враховувати той факт, що діти цього віку ще не можуть виконувати низку технічних прийомів і тактичних комбінацій спортивної гри. Дітям доступне виконання лише початкових елементарних прийомів або окремих простих комбінацій спортивної гри. А тому дозування фізичних навантажень, підвищення рівня складності ігрових дій має здійснюватися з урахуванням вікових та індивідуальних можливостей дітей. Систематичність і цілеспрямованість роботи з навчання дітей елементів спортивної гри забезпечує якість ігрових дій, що обумовлено постійним розширенням обсягу технічних прийомів та дій, а також накопиченням ігрового та змагального досвіду. В оволодінні дітьми спортивними іграми виокремлюють три умовних етапи: ознайомчий, допоміжний, основний. Кожен з цих етапів має свою мету і відповідні засоби її реалізації, що своєю чергою створює передумови для формування в дітей рухової координації, елементів ігрової імпровізації та інтуїції.

Таким чином, нами уточнено та досліджено дефініції ключових понять із проблеми дослідження. На основі змісту Базового компонента дошкільної освіти доведена значущість освітнього напрямку з формування здорового способу життя. Фізичну культуру визначено безальтернативними засобом його формування.

Список використаних джерел:

1. Андрущенко Н.В. Виховання здоров'язбережувальної поведінки дітей дошкільного віку як наукова проблема. Сучасне дошкілля у контексті інтеграції до європейського освітнього простору : матеріали І Всеукр. наук.-практ. конф. – Черкаси, 2016. – С. 14 –18.
2. Коменський Я. А. Материнська школа. URL: http://jorigami.ru/PP_corner/Classics/Komensky/01_Comenius_Mother_school.html
(дата звернення: 20.02.2024)
3. Базовий компонент дошкільної освіти. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/doshkilna/bazovij-komponent-doshkilnoyi-osviti-na-sajt-ostatochnij.pdf> (дата звернення: 20.02.2024).
4. Про дошкільну освіту: Закон України від 11.07.2001 № 2628-III. URL: https://kodeksy.com.ua/pro_doshkilnu_osvitu/11.htm (дата звернення: 20.02.2024).
5. Сухомлинський В. О. Серце віддаю дітям. Вибрані твори: у 5-ти т. К.: Рад. шк., 1976. Т.3. 670 с.

6. Волкова С.С., Віндюк О.В. Фізичне виховання дітей 5-7 років у спортивно-оздоровчих установах Сполучених Штатів Америки // С.С. Волкова, О.В. Віндюк // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2011. №1. С.21 – 23.

7. Пасічник В. Особливості фізичного виховання дітей дошкільного віку та учнів загальноосвітніх шкіл Польщі у 70-80-х р.р. ХХ століття // В. Пасічник // Спортивний вісник Придніпров'я. 2007. № 2 – 3. С.49 – 53. (дата звернення: 20.02.2024).

8. Статут Всесвітньої організації охорони здоров'я. URL:https://zakon.rada.gov.ua/rada/card/995_599 (дата звернення: 20.02.2024).

УДК 373.2.015.31:502

Пипко Марина Сергіївна,
здобувач першого (бакалаврського) ступеня
вищої освіти спеціальності 012 Дошкільна освіта,
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова,
м. Київ, Україна

Науковий керівник: **Шеленко Галина Володимирівна,**
асистент кафедри дошкільної освіти,
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова,
м. Київ, Україна

ЗНАЧЕННЯ ВИВЧЕННЯ СЕЗОННИХ ЯВИЩ У ВИХОВАННІ ЦІННІСНОГО СТАВЛЕННЯ ДО ПРИРОДИ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Анотація. У статті розкривається значення вивчення сезонних явищ у вихованні ціннісного ставлення до природи дітей старшого дошкільного віку, що проявляється через розвинену пізнавальну сферу, сформовані уявлення про навколишнє середовище та естетичне бачення прекрасного в довкіллі. Охарактеризовано психологічні особливості сприйняття навколишньої дійсності дітьми старшого дошкільного віку в процесі вивчення сезонних явищ. Доведено, що освітня діяльність з дітьми має бути спрямована на те, щоб навчити дітей дошкільного віку розпізнавати, розуміти та пояснювати природні явища, їх причини, взаємні зв'язки та залежності. Проаналізовано